

**ПРИКАЗ КЊИГЕ “ФЕЈСБУК И КРИМИНАЛИТЕТ”, АУТОРА
АЛЕКСАНДРА МИЛАДИНОВИЋА, У ИЗДАЊУ ИНТЕРНАЦИОНАЛНЕ
АСОЦИЈАЦИЈЕ КРИМИНАЛИСТА**

Приказ

DOI: 10.7251/BPGBL1214307H

УДК: 343.222(049.32)

Мр Едина Хелдић-Смаилагић*

У издању Интернационалне асоцијације криминалиста Бања Лука крајем претходне године објављена је књига под називом “Фејсбук и криминалитет”, аутора Александра Миладиновића, инспектора за полицијску обуку у Јединици за основну обуку – Полицијској академији Бањалука.

Како аутор наводи, књига је резултат настојања да се на једном мјесту обједине, систематизују и продубе медијска, лична, званична, те аналитичка и друга релевантна сазнања, информације и подаци о актуелним и потенцијалним облицима испољавања криминогеног и другог негативног, недопуштеног, неприхватљивог и штетног понашања на тренутно најмасовнијој (најпопуларнијој) друштвеној мрежи – Фејсбуку. Циљ публикације јесте да се на један разумљив, пријемчив и систематичан начин прикажу многобројни безбједносни ризици, пријетње и опасности од коришћења Фејсбука, не како би се интернаути одвратили од коришћења ове друштвене мреже, већ напротив, како би били упознати са овим пријетњама, ризицима и опасностима, те како би, сходно томе, а и властитим жељама и способностима, присуство на овој друштвеној мрежи прилагодили томе, а не да егзистирање на овој друштвеној мрежи прихватају “здроаво за готово”, беспоговорно и подразумијевајуће. То је и примјетно из самог садржаја књиге, јер аутор Фејсбук не приказује негативно и не потенцира асоцијалност ове друштвене мреже (што би се могло рећи да је постало медиокритет, па чак и у интернаутској популацији), већ напротив, подржава комуникацију преко интернета, друштвених мрежа, а поготово преко Фејсбука, исправно перципирајући концепт “нове друштвености”, али наводи многобројне опасности, пријетње и ризике коришћења ове друштвене мреже. Међутим, аутор се не задржава на тим констатацијама, већ наводи многобројне факторе и начине предупредивања тих ризика и опасности, као и начине реаговања на констатоване негативности, што је свакако похвално.

* Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, e-mail: eldina_heldic@yahoo.com

Књига се састоји од пет дијелова.

У првом дијелу се даје теоријски приказ основних појмова који су битни за боље сагледавање предмета и садржаја књиге. У оквиру њега се указује на појам и суштину (садржај) интернета, услуге (сервисе) на интернету, фокусирајући се на друштвене мреже као модерну (синергијску) услугу интернета, а потом се сагледава проблем криминалитета, гдје се акценат ставља, наравно, на интернет и рачунарски криминалитет, те се узгредно помиње и проблем приватности, поготово приватности интернаута. Иако се овај приказ чини преопширним, па и непотребним, треба имати у виду да је књига намијењена примарно корисницима Фејсбука, поготово почетницима и недовољно искусним и неедукованим, односно информатички недовољно писменим интернаутима на Фејсбуку, каквих је и највише, и који немају ова предзнања, што свакако чини релевантним овај увод у каснију материју.

Друго поглавље, као главни дио публикације, односи се на феноменолошки аспект криминалних активности на Фејсбуку, у Фејсбук окружењу, коришћењем могућности Фејсбука... У оквиру феноменологије криминалних активности на Фејсбуку, указује се на конкретне облике испољавања ових активности на Фејсбуку, почев од крађе профила (гдје се даје приказ најчешћих начина крађе и компромитације профила), превара (гдје се такође указује на најчесталије преваре), разних облика насиља (укључујући и вршњачко насиље и говор мржње), преко порнографије и педофилије, те пиратерије и нарушавања приватности, до тероризма и разних облика антиестаблишментског дјеловања. Поред навођења конкретних феноменолошких облика испољавања, даје се и приказ негативних импликација које имају поједине опције у Фејсбук окружењу, попут профила, страница, група, зида, фотографија, опције "лајк" и слично, што свакако садржајније доприноси свеукупном сагледавању начина испољавања негативности на Фејсбуку. У овом дијелу, поред указивања на конкретне начине испољавања негативних активности на Фејсбуку, аутор даје низ конкретних примјера из домаће и иностране праксе, што свакако упечатљивије дјелује, поготово ако се имају у виду посљедице тих констатованих негативности.

У оквиру етиолошко-виктимолошког аспекта, који представља трећи дио публикације, указује се на одређене факторе (експанзије) криминалних активности на Фејсбуку, као и на одређене карактеристике овог окружења, те самих корисника, које имају предиспонирајућу улогу у контексту криминалних активности. Као најрелевантније факторе аутор истиче масовност корисника, социјални инжењеринг, анонимност корисника и сиву зону инкриминације интернет и рачунарског криминалитета, информатичку неписменост и безбједносну незаинтересованост...

Безбједност (и заштита) корисника Фејсбука четврти је дио публикације, гдје аутор посебно указује на значај правила приватности у Фејсбук окружењу инкорпорираних у Изјаву о правима и о обавезама корисника. У овом сегменту је примјетно да се аутор критички осврће на досадашњу, али и на актуелну политику приватности Фејсбука, али указује на значај властите перцепције корисника Фејсбука о томе, те потребу да том либералном схватању Фејсбука прилагоде властиту егзистенцију на Фејсбуку, што је свакако афирмативно. Посебно је значајно навести да у овом поглављу аутор даје и одређене савјете како предуприједити или санирати евентуално нарушавање приватности, као и друге испољене негативне активности према кориснику. Аутор се посебно осврнуо на одређене савјете у циљу предупређивања и превенције разних негативних облика понашања корисника на Фејсбуку, којом приликом је набројао и образложио одређене савјете за популацију корисника Фејсбука из реда родитеља, наставника, малољетних корисника, почетника... Такође, даје се приказ реаговања администратора Фејсбука на пријаве негативности, као и реакција (али и ограничења реаговања) полиције на ове проблеме у интернет окружењу.

Аутор се није задржао само на теоријском и практичном елаборирању негативности на Фејсбуку, већ је отишао и корак даље у намјери да емпиријски перципира стваран опсег овог проблема код нас. Доказ за то је пето поглавље, које се односи на емпиријско истраживање у вези са овим проблемом. Истраживање је извршено 2011. године на узорку од 757 ученика средњих школа у Бањој Луци, а односило се на знање, свијест и упознатост ученика с опасностима (криминалитетом) на Фејсбуку, као и могућностима њихове заштите. Резултати истраживања, који су представљени графички и табеларно, уз неизоставну елаборацију, јесу крајње поражавајући и за популацију из које је узорак истраживања, али и за све остале кориснике Фејсбука, те свакако говори у прилог томе да се на овом плану хитно морају предзети многобројне информативне, едукативне, корективне и превентивне активности. У том контексту треба навести да је аутор претходних година био један од учесника у реализацији пројекта превенције малољетничке делинквенције који је спроводило Министарство унутрашњих послова Републике Српске, па је одређена искуства из тог пројекта инкорпорирао и у књигу.

Као што је већ наведено, аутор је књигу намијенио корисницима Фејсбука, поготово почетницима и недовољно искусним и неедукованим, односно информатички недовољно писменим интернаутима на Фејсбуку, као и свим другим корисницима Фејсбука, па и оним интернаутима који ће тек постати корисници Фејсбука, али и онима који и не намјеравају користити ову друштвену мрежу. Стога, имајући у виду

да доста корисника Фејсбука чини млађа (средњошколска и студентска) популација која је посебно рањива на негативне активности на Фејсбуку, књига ни по форми, ни по садржају није "озбиљно" научно штиво, већ текст који читаоцу даје преглед најосновнијих појмова из ове области на разумљив начин, те приказује многобројне аспекте ове проблематике рјечником који је прихватљив просјечном кориснику Фејсбука. Уколико се томе додају и примјери које је аутор наводио у циљу поткрепљивања одређених навода у садржају, а којих је чак неколико стотина, видљиво је да ни сам аутор није имао претензије ка научности садржаја.

С друге стране, аутор је свакако имао претензије ка свеобухватности и систематичности образлагања негативности на Фејсбуку у овој књизи, што је видљиво из садржаја књиге која обухвата чак 500 страница, у оквиру којих је и неколико стотина фуснота, те по неколико десетина графикона, инфографика, табела, фотографија... Да је аутор озбиљно приступио изради књиге, те да исправно перципира опасност од ових негативности на Фејсбуку, видљиво је и из његовог предговора, гдје наводи да је на самом Фејсбуку креирао групу која управо има за циљ да подигне и афирмише свијест корисника Фејсбука о проблемима на овој друштвеној мрежи.

Из наведеног је видљив труд који је аутор уложио у конципирање, припремање и издавање књиге, што је свакако похвално, чему треба додати и похвале за идеју да се напише књига о овој теми која представља све већи проблем и у свијету и код нас, а нема назнака да ће стагнирати, нити да ће убрзо кулминирати, већ биљежи екстреман пораст, дјелимично и због чињенице да корисници нису упознати са овим проблемима или начинима њиховог рјешавања, што аутор овом књигом жели да дјелимично предуприједи.

Усљед наведеног, књигу препоручујем за читање, и то као обавезну лектуру свим корисницима Фејсбука, а поготово почетницима на Фејсбуку, млађим корисницима, родитељима дјеце која су на Фејсбуку, наставницима и професорима, односно школском и наставном особљу, полицијским службеницима... Сигурна сам да ће сви они пронаћи многобројне интересантне садржаје, али исто тако да ће, прочитавши књигу, властиту егзистенцију на Фејсбуку подићи на виши ниво, што је први корак ка перцепцији релевантности властите приватности на интернету и на Фејсбуку као сегмента личне безбједности у савременом друштву.